

Ägarpolicy för kommunägda bolag

Kommunfullmäktige 2016-12-19

Antagen av: Kommunfullmäktige § 258	Dokumentnamn: Ägarpolicy för kommunägda bolag	Ärendebeteckning: 2016:635
Dokumentägare: Kommundirektör	Dokumentansvarig: VD Rodret	Publiceras: www.ornskoldsvik.se
Ersätter dokument: 24 november 2014 § 196	Revideras: Varje mandatperiod	Utvärderas:
Relaterade dokument Ägardirektiv Rodret		
Målgrupp Rodretkoncernen		

Inledning

En betydande del av Örnsköldsvik kommuns verksamhet drivs i aktiebolagsform, och stora ekonomiska värden finns samlade i de kommunägda bolagen. Kommunen strävar efter att uppnå affärsmässig samhällsnytta som grund för att motivera sitt ägande av kommunala bolag. Bolagens verksamheter faller inom ramen för den kommunala kompetensen (vad en kommun kan/får göra) och samordnas med övrig kommunal verksamhet för att tillhandahålla medborgar-/kundnytta på ett så effektivt sätt som möjligt. Bolagen är ett redskap för att skapa värde och utveckling i kommunen.

Huvudregeln är att bolagen ska drivas enligt affärsmässiga principer med hänsyn till det kommunala föremålet och ändamålet med dess verksamhet. Utgångspunkten ska vara att bolagen är ekonomiskt självbärande utan kommunala bidrag samt generera skälig avkastning på insatt kapital, där så är möjligt. De kommunala bolagen ska ha ett långsiktigt förhållningssätt och låta ett helhetstänkande, som beaktar såväl ekologiska som sociala och ekonomiska aspekter, vara vägledande vid fullgörandet av sitt uppdrag.

Denna policy beskriver grundprinciperna för Örnsköldsvik kommuns ägarstyrning och uppsikt av de aktiebolag där kommunen har ägarinflytande. Kommunfullmäktige antar för varje mandatperiod mål utifrån kommunens vision. Då varken Kommunfullmäktige eller Kommunstyrelsen (som har uppsiktsplikt över all kommunal verksamhet) är formella bolagsenheter i aktiebolagsrättslig mening, ska denna policy även antas av bolagsstämman i respektive bolag.

Kommunägda bolag

Rodret i Örnsköldsvik AB är moderbolag i kommunens bolagskoncern. Moderbolaget har ett bestämmande inflytande över dotterbolag som främst verkar inom följande branscher/sektorer:

1. Energi – Övik Energi AB
2. Bostäder (allmännyttigt) – AB Övikshem
3. Vatten- och avlopp samt hushållsavfall – Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB
4. Hamn och färjeverksamhet – Örnsköldsviks Hamn och Logistik AB
5. Flygplatsverksamhet – Örnsköldsvik Airport AB

Övik Energi, MIVA samt Hamn & Logistik har även egna dotterbolag.

Utöver dessa bolag är kommunen delägare i andra bolag som ligger under Kommunstyrelsen.

Roller och ansvar

Ändamålsenlig ägarstyrning och uppsikt förutsätter en tydlig roll- och ansvarsfördelning. Nedanstående beskrivning gäller för helägda bolag, och delägda bolag om övriga delägare är kommuner/landsting. Finns privata delägare gäller nedanstående om kommunen ensam eller tillsammans med andra kommuner/landsting är majoritetsägare (ägarandel >50%). Vid ett minoritetsägande gäller nedanstående i rimlig omfattning med hänsyn till ägandet och omständigheterna i övrigt. Det är av väsentligt värde att skapa likartade och goda

förutsättningar för alla verksamheter som Örnsköldsvik kommun äger, oaktat den juridiska formen.

Kommunfullmäktige – är ytterst ansvarig för kommunens bolagsstyrning. Kommunfullmäktige utser samtliga styrelseledamöter och lekmannarevisorer. Kommunfullmäktige ser till att ändamål, kommunala befogenheter och möjligheten att ta ställning innan beslut, anges i bolagsordning.

Kommunstyrelsen – ska ha uppsikt över bolagens verksamheter. Den ska varje år pröva och besluta om bolagens verksamheter varit förenliga med kommunala ändamål och befogenheter. Om den finner att så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder. Kommunstyrelsens uppsiktsplikt uppfylls inte enbart genom att dess ledamöter också är ledamöter i styrelsen för ett kommunägt bolag. Vilken information som Kommunstyrelsen behöver från bolaget, och hur den ska lämnas, framgår av ägardirektiven.

Bolagsstämma/årsstämma – är bolagets hösta beslutande församling och företräder aktieägarna. Det är endast genom beslut på stämman som aktieägarna formellt (aktiebolagsrättsligt) kan ge bindande ägardirektiv till bolaget. Detta innebär att beslut fattade i kommunen inte per automatik blir bindande för bolagen. Formellt sett är det stämman som utgör länken mellan kommunen som ägare och bolagen som självständiga juridiska personer

Bolagsstyrelsen – ansvarar för bolagets organisation och förvaltning. Den har både en styrande och en kontrollerande funktion. Styrelsen säkerställer att bolaget har lämpliga strategier för att uppnå de mål och följa de riktlinjer som beslutas. Den politiskt demokratiska processen sker inte i bolagsstyrelsen, utan i andra kommunpolitiska forum. Bolagsstyrelsen säkerställer att själva utförandet sker i enlighet med de politiska besluten.

Styrelsens sammansättning ska vara ändamålsenlig, och kännetecknas av bredd och mångsidighet vad gäller styrelseledamöternas kompetens och erfarenhet. Samtidigt ska en jämn könsfördelning eftersträvas. Valberedning för bolagen har till uppgift att, efter diskussioner med de olika partigrupperna/partierna i fullmäktige, Rodrets VD, eventuella andra delägare, bolagets styrelseordförande, samt eventuell extern expertis, lämna och motivera förslag på lämpliga ledamöter. Vid sidan av demokratisk förankring och erfarenheter från förtroendeuppdrag ska branschkunskap och affärskompetens också vägas in, varför någon eller några nomineringar kan ske på annan grund än partipolitisk. Inom Rodretkoncernens samtliga dotterbolag ska Rodrets VD ingå i styrelsen.

Styrelsen tillsätter/avsätter den verkställande direktören. (sker i samråd med Rodrets VD för de bolag som ägs direkt av Rodret). Den fastställer arbetsordning för sitt eget arbete och fördelar arbetet mellan sig och VD. Styrelsen ska även årligen utvärdera sitt eget och vd:s arbete.

Varje styrelseledamot ska tillägna sig den kunskap om bolagets verksamhet, organisation, marknader m.m. som krävs för uppdraget. Ledamoten ska självständigt, och i samarbete med övriga ledamöter, aktivt bidra till att fullgöra styrelsens uppgifter. Arbetstagarorganisationer kan erbjudas att utse styrelserepresentanter till respektive styrelse.

Moderbolaget Rodrets styrelse har en särställning, då den förutom rollen som aktiv koncernstyrelse också har ett överordnande ansvar för dotterbolagen. Den fungerar även i praktiken som den viktigaste länken mellan bolagen inom Rodretkoncernen och kommunen (ägaren).

Verkställande direktören, VD – sköter den löpande förvaltningen enligt de anvisningar som ges av bolagsstyrelsen. Moderbolagets VD leder moderbolagets verksamhet, säkerställer koncernsamordningen, och att kommunens övergripande mål och ambitioner omsätts i praktisk handling. VD:ar i de bolag som ägs direkt av Rodret AB träffas löpande under ledningen av moderbolagets vd.

Revisorer (yrkesrevisorer) – ska i den utsträckning som följer av god redovisningssed, granska bolagets årsredovisning och bokföring samt bolagsstyrelsens och VD:s förvaltning. Bolagsstämman utser revisorer efter upphandling av kommunfullmäktige.

Lekmannarevisorer – utför, vid sidan av ovanstående revision, en granskning utifrån vad som följer av god redovisningssed för att kontrollera om verksamheten är ändamålsenlig, om verksamheten bedrivs effektivt, och om den interna kontrollen i bolaget är tillräcklig.

Bolagsordning och ägardirektiv

Bolagsordning – lägger grunden för bolagets existens. Bolagsordningen, som måste finnas enligt lag, innehåller bland annat bolagets namn, vilken verksamhet bolaget ska/får bedriva, aktiekapitalets storlek och antalet ledamöter i styrelsen.

I bolagsordningen finns också beskrivningar av kommunalt ändamål och befogenhet (kommunala kompetensen), samt Kommunfullmäktiges möjlighet att ta ställning innan principiella och viktiga beslut. Bolagsordningen behandlas av Kommunfullmäktige för kommunalt helägda bolag, men beslutas formellt av bolagsstämman

Ägardirektiv som är ett formellt styrdokument – anger riktning, ramar och mål för bolaget (med utgångspunkt från det kommunala ändamålet). Ägardirektivet ska även underlätta kommunens uppföljning av verksamheten. Ägardirektiv ska fastställas på bolagsstämman och blir då juridiskt bindande.

Örnsköldsviks kommunfullmäktige beslutar om ägardirektiv till moderbolaget Rodret AB. Ägardirektiv till dotterbolag som ägs direkt av Rodret utformas och beslutas av moderbolaget, men fastställs formellt av bolagsstämman i respektive bolag. Specifika och mer detaljerade ägardirektiv kan komma att behövas där flera ägare är inblandade.

Utgångspunkten för styrelsearbete i ett bolag skiljer sig ifrån en kommunal nämnd genom att styrelseledamoten i bolaget i sitt uppdrag enbart företräder bolagets intresse.

Underställningsskyldighet

Bolagen ska bereda kommunfullmäktige i Örnsköldsviks kommun möjlighet att ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, fattas”. Här avses t.ex. större eller strategiska investeringar, att bilda eller köpa bolag, köpa aktier i andra bolag, vilket är av principiell betydelse eller av annars större vikt, köpa eller sälja stora fastighetsbestånd samt åtgärder som innebär ny inriktning eller start av verksamhet inom nytt affärsområde- eller verksamhetsområde samt införande och ändring av avgiftstaxor inom områden som inte är undantagna de kommunala kompetensreglerna. Bolagsstyrelsen ska pröva ärendets karaktär och vid tveksamhet ska Kommunfullmäktige underställas frågan.

Informationsskyldighet

Dotterbolagen inom Rodretkoncernen ska, enligt särskild tidplan, lämna muntlig information till Kommunfullmäktige gällande bolagens verksamhet, ekonomi och framtida utmaningar.

Allmänhetens intresse av insyn tillgodoses genom att offentlighetsprincipen gäller dessa i enlighet med 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt och inspektionsrätt

Kommunstyrelsen har enligt kommunallagen en lagstadgad uppsiktsplikt över bolagen. Det innebär att Kommunstyrelsen ska ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de bolag kommunen äger helt eller delvis. Kommunstyrelsen har rätt att själv eller genom annan utsedd person, ta del av bolagens räkenskaper och övriga handlingar i den utsträckning det behövs för att Kommunstyrelsen ska utöva sin uppsiktsplikt över de kommunala bolagen.

Kommunstyrelsen har även i övrigt rätt att inspektera bolagen och deras verksamheter. Huvudregeln vid kommunkoncernövergripande internrevision, är att den ska utföras såsom vid externrevision.

Bolagen ska i särskild **bolagsstyrningsrapport**, årligen till Kommunstyrelsen lämna information om: (För bolagen inom Rodretkoncernen sker rapporteringen via moderbolaget Rodret)

- verksamheten bedrivits i enlighet med kommunalt ändamål/befogenhet, för respektive aktiebolag
- utvärderingen av styrelse och VD:s arbete, och om ledamot/VD har (eller under året haft) uppdrag/intresse i företag som bolaget har (eller under året haft) affärsförbindelser med eller som är verksamt i samma bransch,
- åtgärder från systematiskt arbete med intern kontroll, inkl riskhantering, för att säkerställa att verksamheten utvecklas i önskad riktning.

- kommunikationen med revisorer och lekmannarevisorer.

Policys, strategier och reglementen

Bolagen är skyldiga att förhålla sig till de av Kommunfullmäktige (eller till Kommunstyrelsen delegerade) beslutade och överlämnade styrdokument som berör bolagens verksamheter. Aktuella policys, strategier och reglementen som bolagen omfattas av redovisas på kommunens interna hemsida (Örnkom).

Samordning och samverkan

Rodretkoncernens VD-grupp utgör kommunkoncernens ledningsgrupp tillsammans med kommunens förvaltningschefsgrupp. Bolagen inom bolagskoncernen och kommunen ska samordna och samverka för att söka lösningar som tillgodoser kommunens gemensamma intressen (koncernnyttan). Bolagskoncernens har tillgång till kommunens utbildningar och chefsforum.

Bolagskoncernen ska samverka med näringslivet, organisationer och föreningar i regionen.